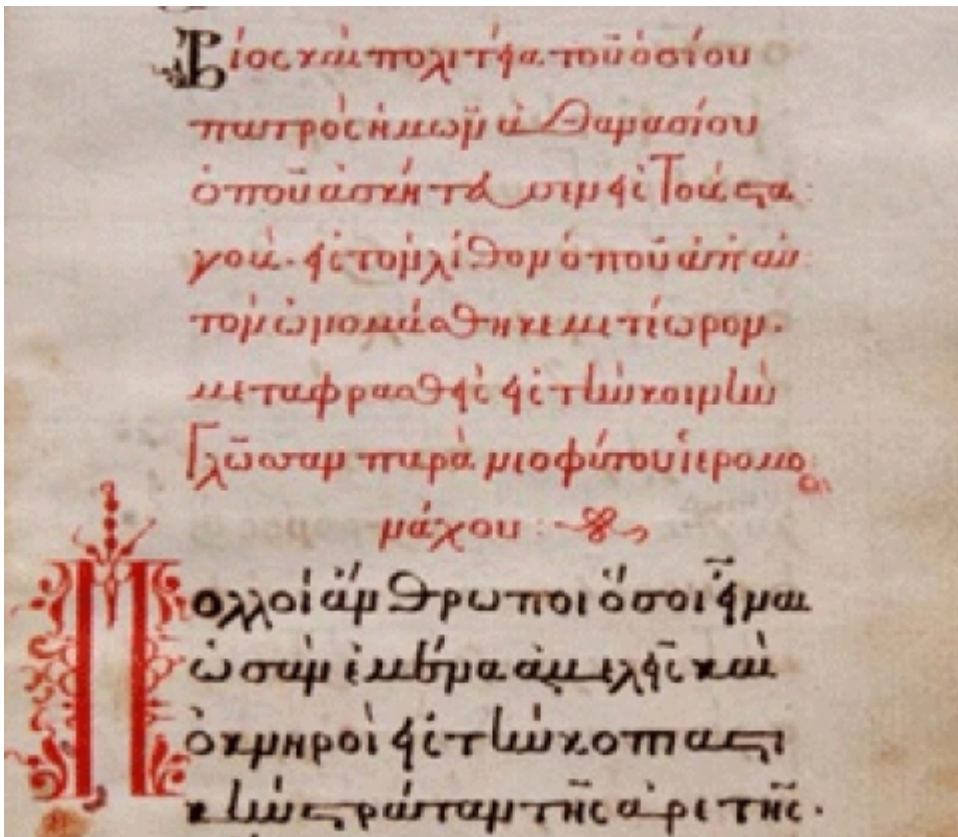

Ο Τυρναβίτης Νεόφυτος Χρηστόπουλος Ιβηρίτης

/ [Συναξαριακές Μορφές](#)

Image not found or type unknown

Από την Κωνσταντινιά Πατσή

Τυρναβίτης σπουδαῖος δάσκαλος και λόγιος με πολυσχιδή δραστηριότητα, ιερομόναχος και προηγούμενος στη Μονή των Ιβήρων του Αγίου Όρους. Υπήρξε φιλόβιβλος, κωδικογράφος και καλλιγράφος, αλλά και συνθέτης Κανόνων. Διετέλεσε ιεροκήρυκας και διδάσκαλος σε σχολεία της Θεσσαλίας (Τύρναβος, Τρίκαλα), της Δυτικής Μακεδονίας (Κοζάνη) και στη Βλαχία κατά το πρώτο τέταρτο του 18ου αι. Ο Χαρίσιος Μεγδάνης σημειώνει γι' αυτόν: «ὁ Νεόφυτος ἱερομόναχος ἦτον δέ ὁ ἀνὴρ κεκοσμημένος (...) μέ παιδεῖαν διαφέρουσαν (...), περιπατητικός τὰ μαθήματα, καί μετὰ τὰ γραμματικά καί ποιητικά ἐδίδασκεν εἰς τούς μαθητάς του τήν σειράν τῶν ἀριστοτελικῶν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων κατά τήν ἀνάπτυξιν τοῦ Κορυθαλέως, καί ἐξόχως τούς ἐξήσκει εἰς τήν ῥητορικὴν (...)».

Λιγοστές εἶναι οἱ πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ, τὴ σπουδὴ, τὴ διδακτικὴ καὶ τὴ

συγγραφική του δραστηριότητα.

Ο Νεόφυτος Χρηστόπουλος καταγόταν, όπως δηλώνει ο ίδιος, εκ της αριζήλου κωμοπόλεως Τυρνάβου και η γέννησή του πρέπει να τοποθετηθεί λίγο πριν από τη δεκαετία του 1670. Τον Οκτώβριο του 1691, βρίσκεται ήδη στη Μονή των Ιβήρων, όπου αντιγράφει μέρος του κώδ. Ιβήρων 521. Τον Ιούνιο του 1692 μαρτυρείται ως ιεροδιάκονος (κώδ. Ιβήρων 531) ενώ έξι χρόνια αργότερα (τον Ιούνιο του 1698) ως ιερομόναχος. Μεταξύ του 1697 και του 1704 μαθήτευε στη νεοσύστατη τότε Σχολή του Τυρνάβου, κοντά στους γνωστούς δασκάλους Μάρκο Πορφυρόπουλο τον Κύπριο και Αναστάσιο Παπαβασιλόπουλο τον εξ Ιωαννίνων (1700-1704/1705). Η μακρά φοίτηση σε δυο επιφανείς, την εποχή εκείνη δασκάλους, του προσέφερε έναν ικανό εξοπλισμό στην εγκύκλιο παιδεία, με ιδιαίτερη έμφαση στη γλώσσα, τη ρητορική και τη φιλοσοφία. Τον Οκτώβριο του 1705 ο Νεόφυτος βρισκόταν στη Λάρισα, αλλά τον Νοέμβριο του ίδιου έτους και πάλι στον Τύρναβο (κωδ. Ιβήρων 234). Στον Τύρναβο επίσης μαρτυρείται τον Απρίλιο και τον Αύγουστο του 1707 (κωδ. Μεταμορφώσεως Μετεώρων 354 και Ιβήρων 234). Κατόπιν επέστρεψε, φαίνεται, στο Άγιον Ορος, διότι, ενώ μέχρι τότε φέρεται απλώς ως ιερομόναχος Ιβηρίτης, από τον Ιανουάριο του 1710 και εξής υπογράφει συχνά ως ιερομόναχος και προηγούμενος Ιβηρίτης. Επειδή δε η θητεία των προηγούμενων στα ιδιόρρυθμα μοναστήρια ήταν ετήσια, πρέπει να υποθέσουμε ότι ο Νεόφυτος έμεινε στο Άγιον Ορος ένα τουλάχιστον χρόνο. Όχι όμως πολύ περισσότερο, αφού στις 3 Ιανουαρίου 1710 ήταν ήδη εγκατεστημένος στην Κοζάνη, ως σχολάρχης και ιεροκήρυκας. Αλλά και πάλι όχι για πολύ, διότι το 1711 ή στις αρχές του 1712 ο τότε μητροπολίτης της Λάρισας Παρθένιος (1688-1720) ίδρυσε στα Τρίκαλα σχολείο και μετεκάλεσε, φαίνεται, εκεί τον Νεόφυτο ως δάσκαλο. Σε έναν λόγο του, ο Νεόφυτος εγκωμιάζει τον λόγιο ιεράρχη, «ὅπου θεοσόφως καί πνευματοκινήτως εἰς τάς θεοφρουρήτους ἡμέρας τῆς ἀρχιερωσύνης του ἐσύστησε σχολεῖον ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰς μέν τήν περίφημον πολιτείαν Τυρνάβου πρό χρόνων ἱκανῶν, νῦν δέ καί εἰς τήν θαυμαστήν καί περιλάλητον πολιτείαν καί μητρόπολιν Τρικκάλων ἐσύστησεν ὄχι μόνον ἑλληνικῶν μαθημάτων, ἄλλα καί μουσικῶν ἄσμάτων καί τερετισμάτων, μέ συνδιάσκεψιν καί συνθέλησιν τῶν ἐντιμωτάτων κληρικῶν καί ἀρχόντων». Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στα Τρίκαλα συνέγραψε και εξεφώνησε λόγους- διδαχές- ἐπέυκαιρία διάφορων εορτῶν της Εκκλησίας και απέδωσε στην εγγράμματη εκκλησιαστική γλώσσα της εποχής του τον «Βίο του οσίου Αθανασίου του Μετεωρίτου».

Τον Δεκέμβριο του 1719, ο Νεόφυτος είχε ήδη επιστρέψει στη Μονή των Ιβήρων, όπως συνάγεται από ένα σημείωμα του κώδ. Ξηροποτάμου 293 (φ. 162). Σε κάποια περίοδο της ζωής του, πιθανώς το 1720, ο Νεόφυτος βρέθηκε στην Κωνσταντινούπολη (κωδ. Ιβήρων 650) όπου συνέθεσε έναν Κανόνα στην Θεοτόκο Πορταίτισσα. Από την Πόλη, τον Μάιο του 1817 κατευθύνθηκε στο Βουκουρέστι,

όπου ετοίμασε τον προσωπικό του κώδικα Ιβήρων 172, ο οποίος περιέχει, σε ελληνική μετάφραση, το «Προγνωστικόν των Μοσκόβων». Συνδέθηκε με τον ηγεμόνα της Βλαχίας Νικόλαο Μαυροκορδάτο (1715-1716, 1719-1730), και ανέλαβε την εκπαίδευση των νεαρών τότε Κωνσταντίνου (1711-1769) και Ιωάννη (1712-1747) Μαυροκορδάτου. Ως διδάσκαλος των μπειζαντέδων (γιων των ηγεμόνων), προφανώς στο Βουκουρέστι, μαρτυρείται τον Μάρτιο του 1721. Αυτή είναι και η τελευταία, χρονικά, μνεία του Νεοφύτου Χρηστοπούλου. Φαίνεται όμως ότι επέστρεψε στο Άγιον Όρος και πέθανε στη Μονή των Ιβήρων, μετά το 1734, στην οποία άφησε την αξιόλογη βιβλιοθήκη του, με χειρόγραφα και έντυπα βιβλία, τα οποία σώζονται έως σήμερα.

Κώδικας Μεταμορφώσεως 354, φ.1r, , Νεοφύτου Ιβηρίτου, παράφραση Βίου οσίου Αθανασίου (1707)

Εργα του Νεοφύτου, όλα σχεδόν ανέκδοτα, είναι τα έξης:

* Διδαχές (κώδ. 'Ιβήρων 350, 606, 619, 650, Ξενοφ. 538).

* Κανόνες στή Θεοτόκο Πορταίτισσα (κώδ. 'Ιβήρων 411, 619, 650) και στα Χριστούγεννα (κώδ. 'Ιβήρων 650).

* Θρηνωδία εις τον θάνατον τον αρχιδιακόνου 'Ιακώβου τοῦ Κυ-πρίου (κώδ. 'Ιβήρων 650).

* Στίχοι εγκωμιαστικοί στον δάσκαλο του 'Αναστάσιο Παπαβασιλόπουλο (κώδ. 'Ιβήρων 91 και 110).

* Επιστολές στον δάσκαλο του Μάρκο Πορφυρόπουλο (κώδ. 'Ιβήρων 350 και Χίου 16).

* Βίος του Άγιου 'Αθανασίου του Μετεωρίτη, μεταφρασμένος από τον Νεόφυτο στην κοινή γλώσσα (κωδ. Μεταμορφώσεως Μετεώρων 354, Άγ . Στεφάνου Μετεώρων 56 και 'Ιβήρων 350)

Βιβλιογραφία

Χ.Γ.Πατρινέλης (1995). Οι πρώτοι δάσκαλοι της Σχολής Κοζάνης (Από τον Γεώργιο Κονταρή ως τον Ευγένιο Βούλγαρη). *The Gleaner*, 20, 5-19.

Κ. Ν. Κωνσταντινίδης - Δ. Κ. Άγορίτσας, 'Η δημώδης παράφραση τοῦ Βίου τοῦ Ἄθανασίου Μετεωρίτου ἀπὸ τὸν Νεόφυτο Χριστόπουλο, ἱερομόναχο Ἰβηρίτη (ΒΗΓ, no. 195), Τρικαλινά 33 (2013)

Σπανός Κ. Χρηστόπουλος Νεόφυτος Ιβηρίτης (2.11.1697-30.8.1707, 18ος αι.) Χατζοπούλου Ευγενία, Δύο άγνωστα ιατρικά χειρόγραφα με έργα του Νικολάου Βελισδονίτη

Κώστας Ν. Κωνσταντινίδης, «Ο λόγιος ιβηρίτης μοναχός Νεόφυτος Χριστόπουλος και το έργο του», Η' Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο: Άγιον Όρος και Λογιοσύνη,

Πρακτικά, Θεσσαλονίκη 2014,151-167.

* Η Κωνσταντινιά Πατσή είναι διευθύντρια του ΓΕ.Λ Τυρνάβου. Πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, κάτοχος Μεταπτυχιακού διπλώματος Master of Business Administration (MBA) του Staffordshire University Κώδ. Ιβήρων 350, φ. 45r, Νεοφύτου Ιβηρίτου, παράφραση Βίου οσίου Αθανασίου (1707)

Πηγή: eleftheria.gr